

DE MEERWAARDE VAN EEN GESPECIALISEERDE IB'ER JONGE KIND

Opbrengstgericht werken in de onderbouw

De afgelopen jaren is het verhogen van leeropbrengsten een van de belangrijkste speerpunten in het onderwijs. De inspectie vraagt van scholen om óók te laten zien hoe zij in groep 1 en 2 aan opbrengsten werken. Dat is echt een aparte tak van sport. De praktische werkcyclus Opbrengstgericht werken in 4D biedt daarbij houvast, vertellen Peter Honcoop (clusterdirecteur bij Stichting PCPO Midden-Brabant) en Muriel Neger (bovenschoolse ib'er jonge kind).

TEKST KARIN VAN BREUGEL
ILLUSTRATIE CED-GROEP

Als je de kwaliteit van je school wilt verbeteren en de opbrengsten wilt verhogen, heb je kwalitatief sterke leerkrachten nodig die pedagogisch en didactisch goed onderwijs geven”, stelt Peter Honcoop. De drie scholen in zijn cluster gebruiken daarbij de werkcyclus Opbrengstgericht werken in 4D (OGW4D). Dit model draait om vier steeds terugkerende stappen in de voorbereiding en de uitvoering van het onderwijs: *data, duiden, doelen* en *doen*. “Dit cyclische model zorgt in de onder-

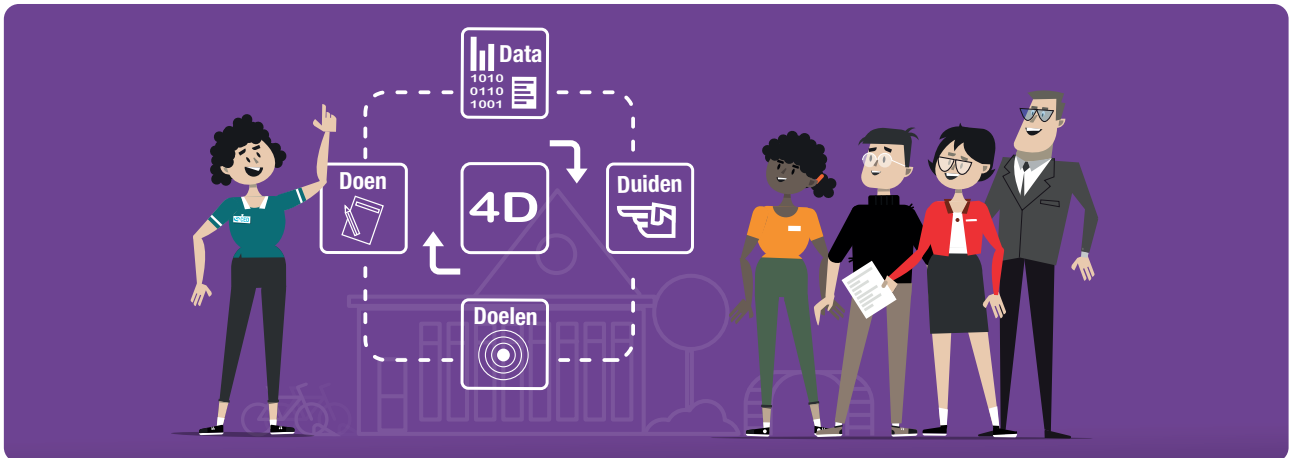
bouw voor een degelijke basis zonder dat hiervoor een lesmethode nodig is”, zegt Muriel Neger.

DATA DUIDEN

Het is goed om te beseffen dat opbrengstgericht werken er in de kleutergroepen wezenlijk anders uitziet dan in andere groepen. Laten we beginnen met de eerste fase van OGW4D: verzamelen van *data*. Vanaf augustus mag de Cito-toets bij kleuters niet meer gebruikt worden als groepsgewijs leerlingvolgsysteem. “In de kleutergroepen verzamel je data over de ontwikkeling van kinderen in de eerste plaats door ze te observeren. Dat doe je bijvoorbeeld tijdens kringmomenten, maar vooral tijdens het spel en het meespelen met de kinderen. Ook informatie die je van ouders, kinderopvang en eventueel GGD krijgt, zijn data”, legt Muriel uit.

“Na het verzamelen van de data gaat de leerkracht deze *duiden*. Daarbij gaat het om vragen als: wat is de volgende ontwikkelstap die het kind kan maken, wat heeft het kind van mij nodig, wat kan ik voor het kind betekenen? De leerkracht probeert steeds zo

“Om opbrengsten van leerlingen te verhogen, moet je focussen op de ontwikkeling van leerkrachten.”



Het model OGW4D draait om vier steeds terugkerende stappen in de voorbereiding en uitvoering van het onderwijs: Data, Duiden, Doelen en Doen.

goed mogelijk aan te sluiten bij de zone van naaste ontwikkeling. Om het werkbaar te houden, worden kinderen wel geclusterd.”

SPRONGSGEWIJZE ONTWIKKELING

Scholen die het beste uit leerlingen halen, werken met uitdagende doelen. “Doelen moeten uitdagend maar haalbaar zijn; het welbevinden staat voorop”, benadrukt Muriel. “We hebben een overzicht gemaakt van alle doelen voor de kleutergroepen. Aan sommige doelen werk je in een specifieke periode, aan andere werk je het hele jaar. Dat overzicht is voor de collega’s een leidraad, maar we maken ons nog geen zorgen als een kind aan het eind van een periode een bepaald doel nog niet behaald heeft. Jonge kinderen ontwikkelen zich namelijk sprongsgewijs. Als een kind iets aan het eind van een periode nog lastig vindt, noteert de leerkracht dat in het groepsplan. In de volgende periode zorgt ze ervoor dat het kind er extra mee bezig is.”

SPEL ALS MOTOR VAN ONTWIKKELING

Doen gaat over het daadwerkelijk vormgeven van het onderwijs. In de onderbouw gebeurt dat op een manier die past bij kleuters. Om zich goed te ontwikkelen, hebben zij een rijk ingerichte leeromgeving nodig, met open materialen. Muriel: “Aan sommige doelen werken we in de kleine of de grote kring, maar kleuters leren vooral door te spelen. Spel en voldoende speeltijd geven het kind de ruimte om tot ontwikkeling te komen. De leerkracht zet spelbegeleiding in om het spel te verrijken als dit niet vanzelf gaat. De hoeken spelen daarbij een belangrijke rol. Die worden steeds aangepast aan het thema waaraan de kinderen werken. Alle ontwikkelingsgebieden komen erin aan bod.”

KWALITEIT VAN LEERKRACHTEN BEPALEN

“Om de kwaliteit van je school te verbeteren en de opbrengsten te verhogen, moet je focussen op de ontwikkeling van de leerkrachten”, stelt Peter Honcoop. “Zorg dat leerkrachten vaardig worden in kijken naar het kind, duiden wat ze zien, nieuwe ontwikkeldoelen formuleren en daarnaar handelen. En als ze dat gedaan hebben, beginnen ze weer opnieuw. Als schoolleider heb ik de taak om leerkrachten te faciliteren en zo nodig ondersteuning te organiseren.”

DE MEERWAARDE VAN EEN ONDERBOUW-IB'ER

In die ondersteuning speelt Muriel een grote rol. Peter legt uit waarom er gekozen is voor een ib’er jonge kind. “In de onderbouw heb je echt een ib’er nodig die is gespecialiseerd in de ontwikkeling van jonge kinderen en die de leerlijnen en de leerdoelen volledig verinnerlijkt heeft. In de hogere groepen heb je houvast aan de methodes en neem je toetsen af, maar bij kleuters werkt dat anders. Muriel stelt haar expertise beschikbaar aan alle scholen van ons bestuur, in principe aan leerkrachten van groep 1 tot en met 3.” Muriel zegt over haar rol: “Leerkrachten kunnen met alle denkbare vragen bij mij terecht. Of het nou gaat om klassenmanagement, het vormgeven van het onderwijs of oudergesprekken. Zelf sta ik ook nog één dag per week voor de groep. Dat vind ik niet alleen erg leuk, het zorgt er ook voor dat ik feeling houd met de praktijk van alledag en dat mijn adviezen realistisch en uitvoerbaar zijn.”

“Het OGW4D-model zorgt ervoor dat leerkrachten de goede dingen doen.”

Kijk voor meer informatie op cedgroep.nl/ogw4d